

Д у д а р о в Д. Т.

С и н м о г л а

Джамал Дударов

Синмог1а

<https://litres.ru/74437147>

SelfPub; 2026

Аннотация

Стихотворения на чеченском языке - рубаи и прочие. Народные предания и легенды, философская, гражданская и любовная лирика.

Содержание

Таймасха. 1832 шо	4
Суьйр-Корт. Чиллан-бутт. 1807 шо	12
Конец ознакомительного фрагмента.	15

Синмогла

Таймасха. 1832 шо

Бодуш бу тIом-саьрмак боларца шен.
Кадели мостагIан Бийболат вен.

Йуха а баьччанаш – ша шена хIора.
Мехкан да дIавели, гIелдели гIора.

МостагI шен тохараш чагIдан а вуьйли.
Йуха а тем боцуш цIий Iена дуьйли.

Ткъа мохк ма буьсур бац да воцуш вала.
Теша нах, ларбийр бу Везачу Дала.

Йуха а тIекхечи бохамийн мур.
Чуьйр-Эвла тIедеьна мостагIийн сур.

Йагийна, йохийна йуха а йурт.
Йуха а Орган тIехь – эрчаллин сурт.

Гермчига, мостагIех турпала летта,
Чов хилла ма йуьйжи, чаччамаш кхетта.

Галхан-юрт йохийна, Гих-ара бевли.
Котар-Юрт, кІотараш йагийна йевли.

Сатосуш ГихтІана тІекхечи сур.
Делира хІуо дегош курпалийн дур.

– ХІун хилла? Мичахь бу? – махьбарий дуьйлу.
Божарийн куьйгаша герзан мукь кьуьйлу.

Ткьа мостагІ, шаьлтанах шен ларйеш ворта,
Дагахь вац йуьртана гергахьа гІорта.

Инарла лууш вац салтийн цІий Іанадан.
Іалашо йу цуьнан йуьртана таІзар дан.

Лууш вац латарехь доьналла зен.
Атта ду, омра деш, четарахь Іен.

Латарехь толарх ша тешна а вац.
Йаккхийчу тоьпашна дан хІума дац.

Генара чуйетташ, йурт цара оту.
Йуьртахойн дегнаш чохь оьгІазло гІотту.

Собаре кхайкхарах кхехка дог Іац.
Ткьа дуьхьал дІатоха йоккха топ йац.

Къаноша садам би: «Йурт йита йеза.
Девр дац вай цкъачунна къурд бина Iеза.

Сонталла йу эрна хIаллакбар нах.
ШарIo а, шаш цIерга ма кхийса, бах.

Гийланиг веза вай кIелхъараваккха.
Вешан чIир оьцур йу гаурех тIаккха.

Дуьтур дац бекхамза зулам вай цкъа а.
Валаза виснариг ца вуьтуш цхъа а

Гихаца аьрцнашка довлалаш, нах».
Йуьртарчу цIеношха дийна дац ах.

Тарбели цкъачунна тоьланаш йаьхна.
Духур дац хиларах хало лан хъаьхна.

Таллархой ижуна аьрцнашка бевли.
Ха хIоттош, туьпан го сарале къевли.

Дерриге хетало цхъа ирча гIан.
Цу дийннахь, хилале маьркIажан хан,

Кхеташо гуийели, дан дезарг дийца.

Кхеташ ду, муълхха а некъ хир бу цїйца.

– Йихкина массо а дархочун чов.
Хинца вай дуьйцур ду дан деза дов.

Йиш йац уьш бахийта, ца оьцуш чїир.
Йерзор вай белхаре гаурийн йир.

Кечлойла кегийраш пхьуьйрале кхана.
Уллалца хІорангахъ хуьлийла чІана.

Буйсанна ара шу дезар ду довла,
МостагІий кхиале Соьлжеха бовла.

Бахамаш талийна, дагийна кхаш,
Шайн ницкъах бІобулуш, малдина хаш

БогІура мостагІий самукъне, майра.
Йуьртахъ шаш хІоттийнарг дегнашна тайра.

Розенан эскарехъ – итт эзар цхьамза.
Эзаршца кьийсар ду бІеннашна чаьмза.

Ткъа дукха-м ца хьийги толаман зовкх.
Чїирхой тІекхачарца дІайели шовкъ.

Хууш, цу эскарца шаьш ларор доций,
Буйсанна кайетташ, келонаш лоций,

Чир ийикхи гиххоша байынчийн шайн,
Доглуш ма-хиллара ламастехь дайн.

Цхьа кьона йуьртахо массарна тайра.
МостагIех летара оьгIазе, майра.

ЙоI санна, хаза ву, чалдера цуьнца,
Каде ву, говза ву шаьлтанца-туьрца.

Ткъа латар дирзича волура гена.
Вовшашка хьоттура, мила ву, хьенан.

Иэхье и леларах тамаша бора.
Ткъа кестта йелира и кьайле Iора.

Кхеташо гулйира, динариг лийса.
Жигара бевлира дан дезарг кьийса.

ХIораммо шен хьежам, лаам а кхайкхий.
Тхьамдано йуьстахара кьоначе кхайкхи:

– Дийцал-ткъа, жима кьонах, хетариг хьайна.
Массеран ойла йу ладаме вайна.

Масазза тIом би вай? И жамIе дилла.
Къоначо жоп дели: – Кхо латар хилла.

– Ткъа дукха дуй иза? Хьо муха кхета?
– Пайдане диллича, сов дукха хета.

– Дукха и хIунда ду? Кхетабе нах.
Стенца ахь хадабо гIуллакхан мах?

– Талламца, кечамца цхьа тохар деш
Далун дерг дира вай тIом кхуза беш.

БIо кхолла безара, гуттар а кийча.
Стом хилац, шен хеннахь синтар ца дийча.

Йуьртана гуттара ха латто деза.
ГIуркх боьхкуш ца хилахь, хаьрцар йу леза.

МостагIна хаддаза терго йан йеза.
И гIуллакх кхочушдан иччархой беза.

– Кхетаме къамел ду кху кIанта дийриг, –
– Вистхили тхьамдалла тIелаьцна Iийриг.

– Майралла, доьналла эшац вай дийца.

Иза а гайтина цо тІамехъ цІийца.

Къамелан чаккхене вай хІинца кхаьчча.

БІегІийла дарий-те и харжар баьчча?

– Реза ду, – дІадерзий куьг куьйгах тоьхна.

«КІентан» йуьхъ цІиййели, хьаьвзина воьхна:

– Йиш йац-те, йуьртахой, кхин сацам бан?

Амал дац тІеэца баьччалла сан.

– Йуьртан кхел тІеэцар декхар ду хьан.

Эшац кхин и гІуллакх дийцаре дан.

– Кхин дан сан дац хІума... – Къевлина буй,

Коьртара баьккхира кхакханан куй.

Белшаш тІе йуьйжира ши кІажар Іаьржа.

Цу сохьта лохха «гІугІ» майданахь даьржа.

– Таймасха йу сан цІе. Бехке ма дилла.

Баьччалла хьакъ долуш хир ву шух милла.

Да-нана дийна сан, везар а вийна.

Гергара цхьа а вац кхин висна дийна.

Дисна дац кхин хIума самукъадала.
Чир эца кадаьккхи Сийлахьчу Дала.

Со бIахойн моґIарехь йитар ас доьху.
ХIумма а дахарехь кхин сов ца лоьху.

– ТIаккха, нах, хIун эр аш кху хьокъехь хIин-
ца?

ХIун дича бакъхьа ду Iадатца, динца?

– Мах цуьнан хадий вай йовзале хьалха.
Ткъа хIинца хIетте а йуьтур йац цхьалха.

Жоьпашкахь массо а кьонахел тоьлла.
ТIамах а, цIарах а и цаьрца йоьлла.

Хьакъ йу и бIахошна куьйгалла дан.
Оьшуш дац сацам кхин бийцаре бан.

Цу дийнахь кьегина Таймасхин седа
Итт шарна хьаьхнера махкана сега.

Суьйр-Корт. Чиллан-бутт. 1807 шо

ТкъоьсналГчу бѐшеран йуьхь йара тийна.
Моьттура, даьлла кьам дахаро зийна.

Ткъа лаьцнарг хиллера саьрмакан дуьхь.
Уггаре кьизачех бѐшеран йуьхь.

Кост кхечи, инарла Булгак ву бохуш
Итт эзар цхьамзанца Нохчийчу воГуш.

Кхайкхам би, кьонахий дІакхойкхуш гІоьнна.
Хан-Кхаьллахь гуллуш бу нохчийн бІо денна.

ЧагІийина ханнашца Шин-Суьйран йукь.
Иччархой хевшина, дІалаьцна дукь.

БогІуш бу мостагІий, бІобулуш шайх.
Чам кхетта, шайн дагахь, хиндолчу цІайх.

Баьччано хьалхахьа дІауьйхьи тур.
Іадийна хьун дели мажарийн дур.

Таьллашна йуккьера ткъесан цІе сега.
ДогІанах даш Іенаш, мостагІий оьгу.

– Ма бита гловтта уш! Тетоха шолга!
Ца ошу йовсаршна кхоадан молха!

Узарш а, махъарий... Сакхдаьлла хуо.
Цийделла хинцале гондахьа луо.

Цхьаь воьжча, цу метте кхин шиь длахутту.
Топаша йохийна зле цара хутту.

– Хан-хани, же, даха баттара тарраш!
Кегдер вай шайн ницкъах тешначийн карраш!

– Гора-йа! Тохалаш!.. – Том кхехкабели.
Шаьлтанийн хелхарехь тоьпийн дур хели.

Дарзала, тапа а куйнаш ду ийна.
Луо а ду таржделла, когаша хыйна.

Борз-нанас жех санна, шен кезий амош,
Катоьхна йухабевли, дера дог абош.

Стигланаш кьевкьина, латтанаш дийги.
Нахана кегдина дитташ теийги.

Уш йаккхий тоьпаш йу, цле тетто йоблла.

ЧагІонаш латтайар халонга даьлла.

Дошлой а гІаш бехи, дан дагахь хІилла,
Карийна гІашсалтий, гІорасиз хилла.

ГІашбевлла гусараш нохчашна ги.
ХІиллана дуьхьала хІилла а ди.

ТІехьашха тІелетта лаьттаче ковраш
ЦІаьххьанчу тохарца дІайиги говраш.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «Литрес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на Литрес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.